

Nr 4.*Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.*

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1948.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diariumer, vilka år 1948 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner under året, dels ock expeditionens registratur för samma år.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen antecknas till en början att, sedan militieombudsmannen Nils Ivan Regner den 1 oktober 1948 utnämnts att från och med den 11 oktober samma år vara justitieråd, han av denna anledning den 4 oktober 1948 avsade sig uppdraget att vara riksdagens militieombudsman från och med den 11 oktober 1948. På grund av denna avsägelse övertog rådmannen Erik Anton Wilhelmsson jämlikt § 98 regeringsformen och § 68 riksdagsordningen i sin egenskap av militieombudsmannens ställföreträdare militieombudsmansämbetet. Den 3 november 1948 utsågs Wilhelmsson till militieombudsman och hovrättsrådet Karl Hugo Henkow till hans ställföreträdare.

Regner begagnade sig av semester under tiden från och med den 26 till och med den 30 april, från och med den 18 till och med den 28 juni samt från och med den 19 juli till och med den 21 augusti 1948. Jämlikt 17 § första stycket i den för militieombudsmannen gällande instruktionen har militieombudsmansämbetet under nämnda tider föreståtts av Wilhelmsson i egenskap av ställföreträdare för militieombudsmannen.

Inspektionsresor ha av Regner företagits till Skaraborgs, Kristianstads, Hallands, Stockholms och Örebro län, varjämte han i Stockholm med omnejd för inspektion besökt militära förband, försvarsanstalter m. m.

Wilhelmsson har företagit inspektion av Svea flygflottilj, Roslagens flygflottilj, Livregementets husarer, Skaraborgs pansarregemente, Signalregementets kompani i Skövde, andra tygkompaniet, Skövde försvarsområde samt Gudhems remontdepå.

Under inspektionsresorna ha åtskilliga hemvärnsförråd besökts.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen i regel biträttts av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen, en intendentursakkunnig officer samt i vissa fall därjämte en tygsakkunnig officer. Vid inspektionen av truppförband ha granskats krigsrättsprotokollen, protokollen angående disciplinära bestraffningar och angående ärenden rörande förlust av eller skada å krigsmaktens egendom, de militära straffregistren, anteckningsböckerna över meddelade tillrättavisningar, handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelser. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt vården av kaserner och materiel, åt hygieniska förhållanden, utspisning och omhändertagandet av de värnpliktigas ransoneringskort samt åt socialvården. I samband med inspektionerna av truppförband ha även arrestlokalerna besökts. Ett besök å allmän fångvårdsanstalt har avsett personer, som av krigsdomstol dömts till frihetsstraff eller såsom häktade avvaktat rannsaking inför sådan domstol.

Över de 1948 handlagda ärendena lämnas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1948 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1948 från år 1947 balanserade ärenden till ett antal av	150
Under år 1948 tillkommo ärenden till följande antal:	
enligt allmänna diariet	606
enligt diariet över hemliga ärenden.....	7
Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1948, utgör alltså	763
De ärenden, som tillkommit under år 1948, utgöras av:	
ärenden inkomna från myndighet.....	21
klagomål eller framställningar från enskilda.....	107
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	465
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.	20
Summa	613.

Av de från år 1947 balanserade 150 ärendena ha 40 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 102 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning. Ett ärende tillhörde gruppen »militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.». 7 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1948 ha alltså förelegat 28 ärenden, som inkommit från myndighet, 147 klagomål eller framställningar från enskilda, 567 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning, samt 21 organisations- och förvaltningsärenden m. m., tillhoppa 763 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats.....	5
utan åtgärd avskrivits	57
på grund av återkallelse avskrivits.....	4
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits	411
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	95
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd	20
föranlett framställning till Konungen eller till departementschef	20
föranlett annan åtgärd	13
och äro vid 1948 års utgång	
under utredning	105
på militieombudsmannens prövning beroende	33
	Summa 763.

Av hela antalet under år 1948 till behandling föreliggande ärenden (763) ha under året slutbehandlats 613 medan till följande år balanserats 150.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga ärenden) voro vid 1948 års början ännu icke slutligt

prövade	4
anhängiggjordes under 1948	18
	Summa 22.

Av dessa åtal

ha under året slutligen avgjorts.....	16
har under året återkallats	1
äro vid årets slut på prövning beroende.....	5
	Summa 22.»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:

redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,
redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd,

redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen, samt

redogörelse för yttranden, som av militieombudsmannen avgivits till Konungen.

Vad angår åtalen ha redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana som, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande varit känt, under året prövats av första domstol. Förutom de mål, för vilka redogörelse sålunda lämnats i berättelsen, har under året åtal anhängiggjorts dels mot kommandörkapten av andra graden för missfirmelse mot underordnad krigsman, dels ock mot auditör, generalmajor och överste för tjänstefel. Beträf-

fande ett under år 1947 mot en kapten för förolämpning av underordnad anhängiggjort åtal, för vilket redogörelse ej lämnats i förevarande eller i föregående års berättelse, meddelas att Regner — enär den misstänkte enligt läkarintyg på grund av grov hjärnskada ej kunde anses ansvarig för de handlingar, för vilka åtal väckts mot honom — beslutat återkalla åtalet.

I avdelningen »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd», ha i huvudsak medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts ha intresse utöver de enskilda fallen.

I redogörelsen för framställningar till Konungen omförmälas tretton av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser, nämligen

den 21 maj 1941 angående rätt för militär personal att i uniform delta i demonstrationståg;

den 1 april 1942 angående frågan om reglerna om domstols behörighet i brottmål i vissa fall;

den 22 november 1945 angående åläggande av anmälningsskyldighet för den som meddelats tillrättavisning i form av kasern- eller lägerförbud;

den 28 mars 1946 angående tillsättande av tjänst i succession efter innehavare av förordnande att tills vidare vara byråchef hos justitieombudsmannen eller hos militieombudsmannen;

den 2 april 1946 angående det militära utredningsväsendet;

den 19 september 1946 angående beskaffenheten av militärhåkte;

den 20 augusti 1947 angående föreskrifter om befälhavares åtgärder då straff skall verkställas utan hinder av att utslaget ej vunnit laga kraft;

den 19 december 1947 angående upphävande av bestämmelse om kvarhållande utöver kontraktstid av fast anställt manskap;

den 19 december 1947 angående upptagande av nöjdförklaring av häktad m. m.;

den 1 april 1948 angående tillgodoräknande som fullgjord värnplikts-tjänstgöring av tid för verkställande av disciplinstraff;

den 3 maj 1948 angående tillämpning av bestämmelserna om facktjänstgöring för värnpliktiga läkare;

den 17 december 1948 rörande fråga om meddelande av tillrättavisning för förseelser i tjänsten av vapenfria värnpliktiga, som icke stå under militärt befäl;

den 17 december 1948 rörande fråga om rätt för bestraffningsberättigad befattningshavare att i disciplinmål, där icke genom hans försorg kan erhållas nöjaktig utredning och saken prövas vara av ringa vikt, låta målet förfalla.

Fyra av militieombudsmannen under 1948 i anledning av remisser till Konungen avgivna yttranden återgivs, nämligen

den 17 januari 1948 i anledning av remiss av förslag till tryckfrihetsförordning;

den 21 februari 1948 i anledning av remiss av promemoria angående auditörsinstitutionen efter revision av det militära rättegångsväsendet;

den 28 juni 1948 i anledning av remiss av promemoria angående införande av särskilda domstolsdräkter;

den 9 oktober 1948 i anledning av utkast till militär bestraffningskungörelse med flera författningar.

Utskottet. Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 1 februari 1949.

På första lagutskottets vägnar:

VERNER HEDLUND.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Krügel*, Lodenius, fru Lindström, herrar Lindgren, Georg Pettersson, Fritiof Karlsson och Weiland;

från andra kammaren: herrar Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud, Johnsson i Stockholm, Ljungberg, Lindahl, Antby, Andersson i Mölnadal* och Pettersson i Ersbacken.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.